

A polgári védelmi tervezés rendszere és követelményei

A polgári védelmi tervezés rendszerét és követelményeit 20/1998. (IV. 10.) BM rendelet határozza meg. A tervezés rendszerében megkülönböztethetőek: **általános polgári védelmi tervek és veszélyelhárítási tervek**. Az általános polgári védelmi terv és a veszélyelhárítási terv a tervezés szintje szerint lehet: **alapterv, összesített terv és központi terv**.

Veszélyelhárítási alaptervet kell készíteni a polgári védelmi szempontból I., II., III. csoportba sorolt településeken, a fővárosi kerületekben, a hatósági határozattal kijelölt polgári szervezetek az alkalmazottaik védelmére, a tevékenységükre jellemző veszélyeztető hatások elhárítására.

A tervkészítésre a jogszabály alapján nem kötelezett településen a veszélyelhárítási alapterv elkészítéséről, valamint a tervkészítésre kötelezett településeken a veszélyelhárítási alapterv szükség szerinti kiegészítéséről a polgármester dönt. A tervet a településeken a települési polgári védelmi parancsnokság, a fővárosi kerületeknél a katasztrófavédelem hivatásos szervei készítik.

A veszélyelhárítási alaptervek felhasználásával **veszélyelhárítási összesített tervet** készít a katasztrófavédelem területi szerve és a polgári védelmi kirendeltség, az illetékességi területén jelentkező veszélyelhárítási feladatok összehangolására. A veszélyelhárítási megyei összesített tervek felhasználásával **központi veszélyelhárítási tervet** készít a BM OKF a katasztrófavédelem területi szerveinek beavatkozási, elhárítási lehetőségeit meghaladó veszélyhelyzetek kezelésére, összehangolására.

A megyei közgyűlés elnöke által kijelölt nem sorolt településeken meghatározott polgári védelmi feladatok ellátására **veszélyelhárítási résztervet** kell készíteni. Veszélyelhárítási részterv készítése írható elő különösen a sorolt települések lakosságának kitelepítéséből adódó elhelyezés, befogadás, védelem biztosítására.

Veszélyelhárítási feladattervet kell készíteni a polgári védelmi feladatok végrehajtásában közreműködőként érintett határőrségi és a meghatározott rendvédelmi szerveknek, a veszélyeztető hatások következményeinek felszámolásában való részvételükre.

A veszélyelhárítási tervben szereplő feladatokat az adott településen, illetve polgári szervnél jellemző vagy feltételezhető veszélyeztető hatás típusaira kell kidolgozni, a polgári védelmi feladatok közül azokat kell tervezni, amelyek a veszélyeztető hatások elleni védekezés során szükségesek.

A veszélyelhárítási terv elkészítése során különösen az alábbi veszélyforrásokat kell figyelembe venni:

- árvíz;
- belvíz;
- vízszennyezés élő vizekben, ivóvízkészletekben;
- rendkívüli időjárási körülmények, úgymint a nagymennyiségű csapadék (eső, hó), szélvihar, aszály;
- földrengés, földcsuszamlás;
- levegőszennyezés;
- veszélyes anyagok előállítása, felhasználása, tárolása;
- veszélyes anyagok szállítása közúton, vasúton, vízi- és légi úton;
- veszélyes hulladékok hatásai;
- robbanás üzemi környezetben, lakókörnyezetben;
- tüzeset, ha az a lakosságot vagy az anyagi javakat tömeges mértékben veszélyezteti;
- energetikai közüzemi rendszerek zavarai, leállása;
- jellemzően visszatérő tömegmozgások, torlódások;
- járvány, járványveszély, állategészségügyi járványveszély;
- nukleáris veszélyhelyzet.

2.2. Az általános polgári védelmi tervek tartalmi követelményei

Központi általános polgári védelmi tervet kell készíteni a BM OKF-on, a minősített időszak szerkezeti és működési szabályzathoz igazodóan. A központi általános polgári védelmi terv az összesített általános polgári védelmi tervek és a polgári védelmi alaptervek alapját képezi.

Illetékességi területükre kiterjedően **összesített általános polgári védelmi tervet** kell készíteni a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságon, a fővárosi polgári védelmi igazgatóságon, továbbá a polgári védelmi kirendeltségeknél, amelyek a polgári védelmi irodák részére az illetékességi területükre vonatkozó tervkivonatot biztosítanak.

Az összesített és a központi tervek elkészítésének alapjául szolgáló adatokat az adott tervezési szinten jelentkező koordinációs feladatok ellátásához szükséges mértékben kell összesíteni és adattárban rögzíteni. Az adott tervezési szint által irányítandó feladatokat teljes részletességgel kell kidolgozni.

Általános polgári védelmi alaptervet kell készíteni: a polgári védelmi szempontból sorolt településeken, fővárosi kerületekben, a kijelölt településeken, a hatósági határozattal kijelölt polgári szervekknél.

Az általános polgári védelmi tervek az alábbi polgári védelmi feladatokat tartalmazzák:

- irányítás, vezetés (menedzsment), együttműködés;
- riasztás, figyelmeztetés, tájékoztatás;
- kitelepítés, kimenekítés, elhelyezés;
- óvóhelyi védelem, elzárkóztatás;
- egyéni védőeszközök, menekülő felszerelések biztosítása a mentőerők, illetve a lakosság részére;
- létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme;
- kulturális javak, fontos vagyontárgyak védelme;
- elsötétítés, fényálcázás;

- a katasztrófavédelmi szervek és a polgári védelmi szervezetek készenlétbe helyezése;
- felderítés, alkalmazás, mentés;
- elsősegélynyújtás, sérültszállítás;
- mentesítés (sugár, illetve vegyi), fertőtlenítés;
- ideiglenes helyreállítás;
- áldozatokkal kapcsolatos tevékenység;
- híradás biztosítása;
- tűzoltási közreműködési feladatok;
- a mentéshez szükséges anyagi készletek, továbbá az élelmiszer, ivóvízellátás biztosítása, étkeztetés a mentőerők, illetve lakosság vonatkozásában;
- szállítás;
- migráció esetén a menekültek ideiglenes elhelyezésében, ellátásában való közreműködés.

Általános követelmények a tervekkel kapcsolatban

A tervkészítésre kötelezettek a veszélyhelyzet kezelési terveiknek a vezetésre, irányításra vonatkozó részeit kötelesek folyamatosan naprakészen tartani, egyéb részeinél azok adatait, az adattárakat kötelesek negyedévenként felülvizsgálni és pontosítani, az általános polgári védelmi terveiket pedig kötelesek évenként felülvizsgálni és pontosítani. A tervek elkészítése során biztosítani kell, hogy az összesített általános polgári védelmi tervek és az összesített veszélyelhárítási tervek összhangban álljanak a megyei, fővárosi védelmi bizottságok polgári védelmi, illetve katasztrófavédelmi intézkedési terveivel.

INTÉZKEDÉSI TERVTÍPUSOK

1. A felkészítés és a mozgósítás szervezetére és működésére vonatkozó intézkedési tervek
 - riasztási, értesítési és készenlétbe helyezési terv
 - szervezeti és tevékenységi kör módosításának terve
2. Az információ megszerzésének és a tájékoztatással összefüggő tervek
 - eseménykövető és jelzőrendszer (monitoring) terve
 - tájékoztatási terv
3. A lakosság élet, és vagyonbiztonságát, a közjavak védelmét szolgáló tervek
 - a lakosság és a fegyveres szervek egészségügyi ellátásának terve
 - a lakosság és a fegyveres szervek élelmiszerral, elemi közszükségleti cikkekkel történő ellátásának terve
 - a kulturális javak védelmének terve
 - a polgári védelmi tervek
4. A veszélyek megelőzését, a következmények felszámolását segítő, területi feladatokat tartalmazó tervek
 - a közigazgatás mozgósítási feladatainak terve
 - a katasztrófavédelmi (veszély-elhárítási) tervek
5. A gazdaság mozgósítását célzó tervek
 - a statisztikai információs rendszer terve
 - az ipari, a termelési és a szolgáltatási tevékenység terve
 - a mezőgazdasági termelés biztosítását szolgáló intézkedések terve
 - a közlekedésforgalmi és műszaki, szervezési intézkedések terve
 - a posta és távközlési forgalmi és műszaki, szervezési intézkedések terve
 - az energiagazdálkodási feladatok terve
 - a vízgazdálkodás, vízellátás terve
 - a külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos intézkedések terve
 - a minősített időszakok pénzgazdálkodásának terve
 - a bankrendszer minősített időszaki működése szabályozásának terve
 - a munkaerő-gazdálkodással és a munkakötelezettség bevezetésével kapcsolatos intézkedések terve.
6. A fegyveres erők alkalmazási terve

A LEHETSÉGES KATASZTRÓFAVÉDELMI INTÉZKEDÉSI TERVTÍPUSAI

1. *Riasztási, értesítési és készenléthez helyezési terv*

A tervben szerepelnie kell: a személyek riasztásának, a beérkezés szabályozásának, a belső szervezeti egység aktivizálásának, az ügyeleti szolgálat felállításának és működési rendjének meghatározásának, a személyek munkavégzésére, munkarendjére vonatkozó szigorító, korlátozó szabályoknak, a külső kapcsolattartás rendjének.

2. *A szervezeti és a tevékenységi kör módosításának terve*

A veszély súlyosságának függvényében az ágazati tevékenységet a veszély elhárítására, illetve az ebben való közreműködésre kell koncentrálni. Ennek megfelelően kell meghatározni a feladatokat, illetve kialakítani a feladatvégzésre koncentrálnó módosított szervezeteket. Egyes szervezetekben a normál körülmények közötti működéshez képest, létszámnövekedéssel (ezek a veszélyek felszámolásában, a helyreállításban és az újjáépítésben közvetlenül szerepet játszó, illetve speciális felkészültségű szervezetek), míg máshol esetleg jelentősebb létszámcsökkenéssel kell számolni

3. *Eseménykövető és jelzőrendszer terve*

Lényege, hogy a veszély-helyzetek kialakulási stádiumában – amikor még a minősített időszak kihirdetésének jogi feltételei nem jöttek létre – a döntéshozók megfelelő, ellenőrzött információhoz jussanak, felkészítési lehetőséghez jutva az intézkedések meghozatala érdekében. Az információ ágazati és területi szintű összegezése mindkét szintnek az elemzése, értékelése de más-más megközelítésű. Így azok kiegészítik egymást, ugyanakkor egymás ellenőrzésére is alkalmasak. A miniszter mellett működő értékelő csoport vezetőjét a miniszter a monitoring elrendelésével egyidejűleg kinevezi, a csoportba – az esemény típusától függően – az ágazati szakterületek szakértőt küldenek.

4. *Tájékoztatási terv*

A médiák, a sajtó, a tömegtájékoztatás és a belső tájékoztatás érdekében végzendő feladatokat, illetve az ezzel kapcsolatos működés biztosítását szolgáló ágazati intézkedések rendszerét tartalmazza.

5. *Az ágazati dolgozók, szervek és szervezetek egészségügyi ellátásának terve*

Az ágazati sérültek ellátás, a közegészségügyi és járványügyi ellátás és ellenőrzés, továbbá anyagellátás feladatait foglalja magában (a témafelelős tájékoztatása alapján).

6. Az ágazati szervek szervezetek élelmiszerekkel és közszükségleti cikkekkel való ellátásának terve

Az ágazat igényeinek megfelelő intézkedéseket kell kidolgozni a termékek átvételének biztosítására **(a témafelelős tájékoztatásának megfelelően)**.

7. A kulturális javak védelmének terve

A nemzeti ereklyék és kiemelkedő kulturális értékek biztonságba helyezésével, mentésével kapcsolatos ágazati intézkedéseket tartalmazza **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**.

8. Polgári védelmi tervek

A polgári lakosságnak és az ágazat dolgozóinak a minősített időszakokra vonatkozó védelmének ágazati feladatait tartalmazza. Formai és tartalmi követelményeit a belügyminiszter szabályozta, ágazati feladatait - a belügyminiszter egyetértésével – a KöViM szabályozza.

9. A KöViM mozgósítási feladatainak terve

Az ország fegyveres védelmi tervéhez kapcsolódó, ágazati feladatok végrehajtását szolgáló terv.

10. Katasztrófavédelmi (veszélyelhárítási) tervek

A valószínűsíthető katasztrófák, veszélyhelyzeti szintet elérő események típusainak megfelelően tartalmazza az ágazati intézkedések rendszerét. Tartalmi követelményeit a belügyminiszter, ágazati követelményeit, irányelveit – a belügyminiszterrel, valamint a környezetvédelmi miniszterrel egyetértésben – a KöViM szabályozza.

– ipari katasztrófa elleni védelem terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– árvíz-belvíz elleni védelem terve

– határátkelő helyek zsúfoltságából eredő veszélyhelyzet elhárításának terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– vízminőségi kárelhárítás terve

– rendkívüli időjárásból eredő veszély elhárításának terve

– határos országban bekövetkező ipari katasztrófa hatása elleni védelem terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– minősített időszakos ellátás terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– háborús helyzetben lévő szomszédos országból eredő veszélyhelyzet hatásainak elhárítási terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– közérdekű üzem működése zavarának felszámolási terve

– nukleárisbaleset-elhárítás terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– nagyobb járványok felszámolásának terve **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**

– földrengés okozta károk felszámolásának terve

– bajba jutott légi jármű megsegítésének terve

11. Statisztikai információs rendszer terve

Mint a követő tervezés alapja, biztosítja annak figyelemmel kísérését, hogy a minősített időszak, vagy veszélyhelyzetet elérő események igényei milyen mértékben elégíthetők ki folyó termelésből, készletekből és importból

12. Ipari termelési és szolgáltatási tevékenység terve

A biztonság érdekében valamennyi gazdálkodó szervezetnek – rendkívüli intézkedésként – szerződéskötési kötelezettség írható elő. A szerződéskötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét – saját ágazaton belül – a KöViM határozza meg. Az igények ismeretében, a védelmi bizottságok bevonásával kijelölhetők a termelési és szolgálat teljesítésére (szerződéskötésre) alkalmas gazdálkodó szervezetek.

13. Közlekedés forgalmi és műszaki, szervezési intézkedések terve

Elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások, továbbá járműjavító kapacitások igénybe vételének, valamint a fuvarszközök, állomások, kikötők, raktárak használatának korlátozása. Módosíthatók és hatályon kívül helyezhetők a fuvarozási szerződések. Az igények ismeretében a közlekedés és szállítás folyamatosságának biztosítása érdekében központi intézkedések tervezése válik szükségessé.

14. A posta- és távközlés forgalmi és műszaki, szervezési intézkedések terve

A postai és távközlési szolgáltatások szüneteltetésének, korlátozásának és ellenőrzésének esetén, továbbá a távközlési hálózatok és berendezések igénybe vételének elrendelésekor szükségessé váló ágazati intézkedéseket tartalmazza (a témafelelős tájékoztatása alapján)

15. *Energia gazdálkodási feladatok terve*

Elrendelhető az energiahordozók forgalmának korlátozása, a stratégiailag kiemelt ágazatok energiaellátásának biztosítása, más területeken a felhasználás korlátozása, a gazdálkodó szervezetek tulajdonában lévő szükség energia források központi gazdálkodás alá vonása. A terv a feladatok végrehajtását szolgáló intézkedéseket tartalmazza **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**.

16. *A vízgazdálkodás, a vízellátás terve*

Az ivó- és ipari (technológiai) vízellátás biztosítása érdekében: korlátozható az ivóvíz fogyasztás (vízfogyasztási normák bevezetése), megállapítható a technológiai vízfelhasználók fontossági sorrendje, a vízművek működésképtelensége esetén vízkivételi helyek igénybevételére kerülhet sor. A terv a feladatok végrehajtását elősegítő intézkedéseket tartalmazza.

17. *Külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos intézkedések terve*

A külkereskedelmi tevékenység engedélyhez köthető. Egyes termékekre behozatali, illetve kiviteli tilalmat vagy egyéb VÁM korlátozó intézkedéseket lehet elrendelni **(a témafelelős tájékoztatása szerint)**.

18. *Minősített időszakai pénzgazdálkodással kapcsolatos intézkedések terve*

Megváltoztatható az állami költségvetésből gazdálkodó szervezetek pénzgazdálkodásának rendje, egyes fejezetek között átcsoportosítások hajthatók végre, nem működő költségvetési szervek pénzeszközei zárolhatók. A terv a feladatok végrehajtását elősegítő intézkedéseket tartalmazza **(a témafelelős tájékoztatása szerint)**.

19. *A bankrendszer minősített időszakai működése szabályozásának terve*

Elrendelhető a devizaérték vételre felajánlása. A devizaérték kiutalása, átutalása vagy felhasználása engedélyhez köthető, illetve ideiglenesen felfüggeszhető. Takarékok és nyeresémbetétekről, értékpapír és egyéb vagyonkészletek biztonságba helyezésének tervezése szükségessé válik **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**.

20. *A munkaerő-gazdálkodással és a munkakötelezettség bevezetésével kapcsolatos intézkedések terve*

Rendkívüli állapot és szükségállapot időszakában elrendelhető a honvédelmi munkakötelezettség és a kötött munkaerő gazdálkodás vezethető be. Ez azt jelenti, hogy munkaviszony csak a kijelölt szerv közvetítésével létesíthető. A terv a feladatok végrehajtását szolgáló intézkedéseket tartalmazza **(a témafelelős tájékoztatása alapján)**.